Στην ανάρτησή μας http://www.ionikienotita.gr/?p=37894, είχα ενημερώσει ότι κάνω έρευνα για τους 850 Έλληνες αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης, που μεταφέρθηκαν στις 25.5.1944 από το Χαϊδάρι στο Στρατόπεδο Συγκέντρωσης Neuengamme (αρ.32301-33150). Τα περισσότερα αρχεία του στρατοπέδου καταστράφηκαν, η λίστα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού παρέχει ελάχιστα στοιχεία, ενώ στη λίστα των επιζώντων υπάρχουν μόνο 68 ονόματα. Πολλά ονόματα χάθηκαν και έμεινε μόνο ο αριθμός τους και ότι ήταν Έλληνες πολιτικοί κρατούμενοι. Η έρευνά μου να δώσω τεκμηριωμένα όνομα σε κάθε αριθμό είναι πολύ δύσκολο να ολοκληρωθεί.
Επειδή «κάθε όνομα μετράει», είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι η Πάρος, 72 χρόνια μετά το θάνατό του, τίμησε έναν από τους 850, τον αντιστασιακό Πολυχρόνη Μουρλά.
Ο Πολυχρόνης Μουρλάς του Νικολάου γεννήθηκε το 1917 και ήταν έμπορος που ζούσε στην Παροικιά, παντρεμένος με δυο κοριτσάκια. Μέλος της Εθνικής Αντίστασης Πάρου από το 1941, μαζί με άλλους συμπατριώτες του συμμετείχε στην «Επιχείρηση Αντίπαρος» και βοηθούσε τους Άγγλους αξιωματικούς και στρατιώτες, κρύβοντάς τους μετά την άφιξή τους στη Πάρο με βενζινόπλοιο από τις ακτές της Αττικής, μέχρι να μπορέσουν να μεταφερθούν στην Αντίπαρο και να φύγουν με υποβρύχιο στη Μέση Ανατολή. Δυστυχώς, την άνοιξη του 1942 συνελήφθη από τους Ιταλούς, φυλακίστηκε αρχικά στις αποθήκες του ξενοδοχείου «Πάνδροσος» που λειτουργούσαν ως προσωρινές φυλακές, στις φυλακές της Σύρου και στη συνέχεια στις φυλακές Καλλιθέας. Τον Ιούνιο του 1943, καταδικάστηκε σε ισόβια και μετά τη συνθηκολόγηση των Ιταλών μεταφέρθηκε στο Στρατόπεδο Συγκέντρωσης του Χαϊδαρίου. Στις 25.5.1944, οι 850 πολιτικοί κρατούμενοι μεταφέρθηκαν στο Ρουφ, και επιβιβάστηκαν ανά 30-40 άτομα σε φορτηγά βαγόνια με προορισμό τα ναζιστικά κάτεργα. Στις 4 Ιουνίου 1944, έφτασαν στο Στρατόπεδο Συγκέντρωσης Neuengamme, εκεί που κυριολεκτικά μάτωσε η Ελλάδα. Όσοι δεν πέθαναν στο στρατόπεδο, κατά τη διαδικασία της εκκένωσης τον Απρίλη του 1945, κλείστηκαν για μέρες χωρίς φαγητό και νερό, στα αμπάρια του Cap Arcona και Thielbek, των πλοίων που βομβαρδίστηκαν από τη RAF στις 3.5.1945 και είτε κάηκαν είτε εκτελέστηκαν από τα SS στην προσπάθειά τους να γλιτώσουν από τις φλόγες.
Σε μια προφανή κατά τη γνώμη μου πράξη ανθρωπιάς, ο επιζών του Στρατοπέδου Συγκέντρωσης Neuengamme, γιατρός Ιωάννης Ξενικάκης (haft.nr. 32678), ενημέρωσε τους οικείους του Πολυχρόνη Μουρλά, ότι πέθανε στο νοσοκομείο των Ελλήνων κρατουμένων του Αμβούργου. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας της Πάρου, ζητώντας πληροφορίες σχετικά με το πιστοποιητικό θανάτου και τον τόπο ταφής, ενημερώθηκε για την τραγική κατάληξη:
Ο πολιτικός κρατούμενος Πολυχρόνης Μουρλάς πέθανε πάνω στο πλοίο Cap Arcona στις 3.5.1945. Με ελάχιστα εποπτικά μέσα, δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω αν η σωρός του βρέθηκε, αν τάφηκε ως άγνωστος ή αν δεν ανασύρθηκε ποτέ από το ναυάγιο. Μέχρι στιγμής δεν έχω εντοπίσει το έγγραφο που αναφέρεται ο προσωπικός αριθμός του Στρατοπέδου.
Επειδή το όνομά του, προφανώς από παράλειψη, δεν περιλαμβάνεται στο βιβλίο των Ελλήνων νεκρών του KZ-Gedenkstätte Neuengamme, ενημέρωσα τον επικεφαλής του αρχείου του μνημείου, επισυνάπτοντας την τεκμηρίωση και ζητώντας διερεύνηση. Στην απαντητική επιστολή αναφέρεται: *«Μας ενδιαφέρει πολύ μια σύντομη βιογραφία του Πολυχρόνη Μουρλά. Θα ήμασταν ευτυχείς αν μπορούσατε να δημιουργήσετε επαφή με τους απογόνους του. Εάν το επιτρέπουν, τότε θα μπορούσα επίσης να μεταφέρω την επαφή στον Dr. Ιάσονα Χανδρινό, ο οποίος γράφει επί του παρόντος μια ερευνητική εργασία για τους Έλληνες κρατούμενους σε γερμανικά στρατόπεδα».*
Πιστεύω ότι η ανταπόκριση των οικείων του, θα διατηρήσει ζωντανή τη μνήμη του και θα αποτελέσει το πολιτικό μνημόσυνο του Αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης Πολυχρόνη Μουρλά.

Στη μνήμη του αγαπημένου μου Παριανού, γείτονα και φίλου, Θύμιου Μαύρη (1921-2020), αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης και του Αντιδικτατορικού Αγώνα, συνιδρυτή του Πολιτιστικού Συλλόγου Άνω Αμπελοκήπων. Στις 5 Φλεβάρη 2020, ο Θύμιος έσυρε πρώτος το χορό, για να τον ακολουθήσουν ο Κώστας Μαραγκουδάκης και ο Μανώλης Γλέζος.

Χρηστίνα Σ. Σωτήρχου

Tracing request concerning MOURLAS POLICHRONIS

Records of the ITS and its predecessors / Inquiry processing / Searching for missing persons / Tracing inquiries 1945 - 1946 / Last names with initial M/ https://collections.arolsen-archives.org/en/archive/6-3-1-1%20/%20M_6311072265/?p=1&s=mourlas&doc_id=86409030

C.T.B. +

58275

SEARCH BUREAU
CONTROL COMMISSION FOR GERMANY (B.E.)
FRONDE, B.A.O.R.
55 SEARCH BUREAU
B. A. O. R.

CASE NO. Gr/199
(For Official Use)

SUBJECT: - ENQUIRY CONCERNING MISSING PERSONS

Date 7.2. 19 46

	Birth Date	Birth Place	Nationality
A.			
1. NAME OF MISSING PERSON MOURLAS (Surname)			Greek
(First Name) Polichronis Nikolaou			

Army No. ..... Regiment .....

P.O.W. No. ..... Rank .....

Others in family enquired for.

2. LAST KNOWN ADDRESS Hospital for Internees in Hamburg.

DATE .....

3. DATE OF LAST COMMUNICATION .....

4. ANY OTHER INFORMATION Arrested by Italians on 25.5.44. Sent by Germans as ~~a prisoner to either Austria or Germany~~. A certain Dr.J.XENIKAKIS reports that he died in the Greek Hospital for Internees in Hamburg. Confirmation of this report. If it is true, details of circumstances of death and place of burial. If untrue, details concerning his present whereabouts.

B. NATIONALITY

1. NAME OF PERSON MAKING REQUEST C.B.B. UNRRA. Ref.: 58275.

2. ADDRESS on behalf of: the President of the Comunity Paros Greece.

3. RELATIONSHIP TO PERSON BEING TRACED .....

C.

1. Reply to this Enquiry will be written on reverse and despatched as soon as possible to: -

SEARCH BUREAU,
CONTROL COMMISSION FOR GERMANY (B.E.),
FRONDE,
55 SEARCH BUREAU
B.A.O.R.
B. A. O. R.

YDU. CCG. 20 300M 8.46

The SSO.VIII. Corps reports :

According to my informations confirmed by the Greek political prisoners of the Concentration-Camp in Neuengamme(already repatriated by Greek Service,Mil.Gov.Det.521).the Greek subject

M O U R L A S, Polychrónis Nikolaou,
born in Paros Greece,

was a political prisoner in NEUENGAMME(Transport of 25.5.44) and died on the board of the ship Cap Arkona in the bay of Lübeck on the 3.5.45.

24.6.46. Pi.

(Re-inquiry)

UNITED NATIONS RELIEF AND REHABILITATION ADMINISTRATION

GREECE MISSION

HEADQUARTERS — 4, CHURCHILL STREET, ATHENS

TELEGRAPHIC ADDRESS
UNRRA-GREECE
TELEPHONE: 30-761

Your Ref.: _____

Our Ref.: DP/453.7/689/3398

Date 11 October, 1946.

To: Chief, D. P. Operations, Germany, UNRRA G.H.Q. Arolsen.
Attention: Central Tracing Bureau.

From: Stella M. B. Webb, Repatriation Section.

Subject: Polichronis Nikolaou Mourlas. 58275

On 27 December, 1945, a letter was addressed to the European Regional Office, of which a copy is enclosed.

On 14 August last European Regional Office wrote to your Mission as follows; under reference DP 96/66 Des.No.3179:

> "We have a further enquiry from the Greece Mission asking for the confirmation of the death of the above mentioned in a hospital in Hamburg. Our original request for confirmation of this information has not been replied to by you. Since the relatives of Mr. Mourlas are concerned we will appreciate it if you will send the information to the Greece Mission as soon as possible furnishing us with a copy of your letter for our information. For your use we attach copy of a letter dated December 27th, 1945, which the Greece Mission has forwarded to us".

It would be appreciated if you would inform this Mission as soon as possible whether you have been successful in obtaining the death certificate or any information as to the death of Mr. Mourlas, as the Repatriation Office of this Mission is about to close down and it is desired that this matter should be disposed of.

Stella M B Webb

Stella M. B. Webb,
for Glen Leet, Director,
Welfare and Repatriation Division.

Attachment: copy of our letter to ERO dated December 27, 1945.

SW

58275

Unra mission to Greece, Repatriation section, has evidently not received our reply dated 24-7-46, as on 11-10-46 we they sent our re-enquiry to us.
For reply, please.

Hrovicoski
Fidis 2-1-47

CENTRAL TRACING BUREAU.

58275

31 JAN 1947

FILE: 584-GR-(58275)-T/Greek.

SUBJECT: Polichronis Nilosou MOURLAS.

TO: UNRRA Mission to Greece,
Repatriation Section,
Headquarters, 4, Churchill Street,
ATHENS.

Reference is made to your letter dated, 11/10/46, (ref. DP/453.7/689/3398), from which it would appear that you did not receive our earlier reply on this case dated, 24/7/46, which was as follows:

Investigations have been made and a report has now been received stating that according to information confirmed by the Greek political prisoners of Neuengamme (already repatriated by Greek Service, Mil. Gov. Det. 521), the Greek subject: Polichronis Nilosou MOURLAS, born in Paros, Greece, was a political prisoner in Neuengamme (transport of 25.5.44), and died on board the ship, "Cap Arkona", in the Bay of Lubbecke, on 3/5/45.

We requested you to forward this information to the President of the Community of Paros, Greece, on whose behalf the enquiry was instituted.

J.R.BOWRING,
Colonel,
Director, Central Tracing Bureau.

NT/ped.

To: "L". Section.

Please write to Police at Hamborne asking about Greek Hospitals & their records.

pb. 2/7.

PS

"S" case.

S

56275

24 January 1948.

TO: Main Headquarters, Control Commission for Germany (BE),
GOTTINGEN, BAOR.
(Attn: Search Bureau, Miss Robertson).

MOUELAS

Po lichronis Nikos u - - Greek

Arrested by Italians on 25 May 1944. Sent by Germans as a prisoner to either Austria or Germany. A certain Dr. J. Von Ikaris reports that he died in the Greek Hospital for Internees in Hamburg.

Confirmation of this report. If it is true, details of circumstances of death and place of burial. If untrue, details concerning his present whereabouts.

President of the Community of Paros Greece.

By Road
24/ PS

9

LWC/DEB/D.P.95/66 365

TO:- Col. J. R. Bowring, O.B.E., M.C.,
Central Tracing Bureau,
UNRRA Central H.Q. for Germany,
A.P.O. 757, U.S. Army.

FROM:- D.P. Division, E.R.O. (Lt.-Col. L.W.Charley)

SUBJECT:- Polichronis Nikolaou Mourlas

We are forwarding herewith copy of a letter from the UNRRA Mission in Greece concerning the above, who is reported to have died in a Hospital in Hamburg.

We shall be glad if you will deal with this matter directly with the UNRRA Greek Mission.

11th January, 1946.

Enc: 1.

30

Η διάλυση του Στρατοπέδου Συγκέντρωσης Neuengamme και η τύχη του Cap Arcona συνδέονται άρρηκτα.

Η ιστορία του Cap Arcona είναι χαρακτηριστική των εγκλημάτων που διέπραξαν οι Ναζί στην τελευταία φάση του πολέμου, καθώς προσπάθησαν να καλύψουν όλα τα ίχνη των τρομερών πράξεών τους στα Στρατόπεδα Συγκέντρωσης.

Μία από τις χειρότερες θαλάσσιες καταστροφές συνέβη στον Κόλπο του Lübeck τις τελευταίες ημέρες του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Προκάλεσε το θάνατο περισσότερων από 6.000 κρατουμένων Στρατοπέδων Συγκέντρωσης στις 3 Μαΐου 1945. Ήταν θύματα ενός τρομερού λάθους: Βρετανοί βομβαρδιστές βύθισαν το "Cap Arcona", ένα γερμανικό επιβατηγό πλοίο και το "Thielbek", ένα φορτηγό πλοίο, επειδή και τα δύο πλοία θεωρούνταν ότι μετέφεραν γερμανικά στρατεύματα. Αλλά οι SS είχαν οδηγήσει χιλιάδες κρατούμενους από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme στα πλοία και τους κρατούσαν φυλακισμένους στα αμπάρια των πλοίων..

Κανένας κρατούμενος των στρατοπέδων συγκέντρωσης δεν επιτρέπεται να πέσει στα χέρια των Συμμάχων - αυτή ήταν η εντολή που εξέδωσε ο Heinrich Himmler, ο επικεφαλής των SS, τον Απρίλιο του 1945. Μέχρι τότε, οι Βρετανοί είχαν ήδη πλησιάσει το Αμβούργο. Για να καλύψουν τα εγκλήματά τους, οι Ναζί εκκένωσαν το στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme - καθώς και εκατοντάδες άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης σε όλο το Ράιχ. Ο αρχηγός του υποκαταστήματος του Ναζιστικού Κόμματος στο Αμβούργο - ο οποίος ήταν επίσης ο Επίτροπος για τη Ναυτιλία του Ράιχ - διαβουλεύτηκε με τον αρχηγό των SS στο Αμβούργο και μαζί πήραν την απόφαση να μεταφέρουν τους κρατουμένους από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme σε δύο πλοία στον κόλπο του Lübeck - το «Cap Arcona» και το «Thielbek».

Όταν ξεκίνησε η εκκένωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης, οι SS ενημέρωσαν τους καπετάνιους των δύο πλοίων ότι ta χρειάστηκαν για μια «ειδική επιχείρηση». Και οι δύο καπετάνιοι αρνήθηκαν σθεναρά να αφήσουν τα πλοία τους να χρησιμοποιηθούν ως πλωτές φυλακές, αλλά τελικά υποχώρησαν στην πίεση. Στα τέλη Απριλίου, χιλιάδες κρατούμενοι έφτασαν στο Lübeck με εμπορευματικά τρένα ή με τα πόδια και μεταφέρθηκαν στα πλοία που βρίσκονται στο αγκυροβόλιο μακριά στον κόλπο. Το «Cap Arcona», αρχικά ένα πολυτελές σκάφος που κατασκευάστηκε για 850 επιβάτες, ξαφνικά είχε περίπου 4.300 κρατούμενους. Προστέθηκαν σε αυτόν τον αριθμό περίπου 400 φύλακες και σχεδόν 100 μέλη του πληρώματος. Οι κρατούμενοι δεν είχαν ούτε φαγητό ούτε νερό.

Βρετανοί βομβιστές επιτέθηκαν στα δύο πλοία στις 3 Μαΐου 1945. Το «Cap Arcona» βομβαρδίστηκε και έπιασε φωτιά. **Δεν υπήρχαν σωσίβιες λέμβοι για τους κρατούμενους. Οι SS είχαν καταστρέψει όλα τα μέσα διαφυγής**. Παρά το γεγονός ότι οι κρατούμενοι ήταν εξασθενημένοι από τις συνθήκες κράτησης στα Στρατόπεδα Συγκέντρωσης, πολλοί πήδηξαν στην κρύα θάλασσα και προσπάθησαν να κολυμπήσουν στην ξηρά. **Οι φρουροί SS, στα πλοία και στην ξηρά, τους πυροβόλησαν καθώς προσπαθούσαν να διαφύγουν**. Το "Cap Arcona" ανατράπηκε, όπως και το "Thielbek" που επίσης χτυπήθηκε αρκετές φορές. Από περισσότερους από 7.000 κρατούμενους στα δύο πλοία, μόνο περίπου 600 επέζησαν.

Πολλοί από τους νεκρούς ξεβράστηκαν στην ξηρά στον κόλπο του Lübeck. Τα πτώματα έπρεπε να ανακτηθούν, να ταυτοποιηθούν και να ταφούν. Οι αριθμοί φυλακισμένων στα ρούχα των θυμάτων ήταν συχνά το μόνο μέσο για την απόδειξη της ταυτότητάς τους. Θάφτηκαν σε πολλά διαφορετικά νεκροταφεία της περιοχής - συχνά ανώνυμα και χωρίς καμία πληροφορία για το από πού προήλθαν αρχικά. Πολλοί από τους νεκρούς δεν μπόρεσαν να εντοπιστούν. Σκελετικά υπολείμματα περίπου 3.000 νεκρών θυμάτων εξακολουθούσαν να βρίσκονται στον πυθμένα της θάλασσας όπου ήταν αγκυροβολημένα τα πλοία και ξεβράζονταν στην ξηρά μέχρι και το 1971.

Σήμερα, πολλοί ιστορικοί υποθέτουν ότι οι Ναζί προκάλεσαν την καταστροφή και είχαν επίγνωση του γεγονότος ότι η Βασιλική Πολεμική Αεροπορία ήταν πιθανό να έκανε το λάθος να θεωρήσει τα πλοία ως μέσα μετακίνησης στρατευμάτων.

Τα Αρχεία σχετικά με τη βύθιση του SS Cap Arcona των Βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών είναι σφραγισμένα μέχρι το 2045.

Πηγή: Arolsen Archives/International Center on Nazi Persecution/ *https://arolsen-archives.org/en/stories/cap-arcona/*

Σημείωση:

Για την εκκένωση του ΣΣ Neuengamme χρησιμοποιήθηκαν 4 πλοία: Deutschland, Thielbek, Cap Arcona και Athen. Στο τελευταίο υπήρχαν Έλληνες επιζώντες.

Το Cap Arcona καίγεται λίγο μετά από τις επιθέσεις.

Φωτογραφία που ελήφθη από βρετανικό αεροσκάφος αναγνώρισης, 3 Μαΐου 1945 (IWM, CR 227)
(This work created by the United Kingdom Government is in the public domain)

Οδός Πολυχρόνη Μουρλά

Την Τρίτη 5 Σεπτεμβρίου 2017, 72 χρόνια μετά το θάνατο του Πολυχρόνη Μουρλά, το Δημοτικό Συμβούλιο Πάρου αποφάσισε ομόφωνα (Αρ.Απόφ.291/2017) να δώσει το όνομά του στο δρόμο που βρισκόταν το σπίτι του. Η οδός του ξεκινάει από την οδό «Παναγιώτη Δημητρακόπουλου», έως την οδό «Γεωργίου Μπαρμπαρή», στη συνοικία «Φράγκα Σκάλα».

5. ΠΟΛΥΧΡΟΝΗ ΜΟΥΡΛΑ. Στην συνοικία «Φράγκα Σκάλα», από την οδό «Γεωργίου Μπαρμπαρή», έως την οδό «Παναγιώτη Δ. Δημητρακόπουλου». (1917-1945), (Αντιστασιακός). Καταδικάστηκε σε ισόβια και πέθανε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης της Γερμανίας. (χάρτης 14)

http://media.paros.clients.gloman.netuse.gr/filesystem/Multimedia/pdf/291-2017_id5171.pdf

Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται.

Διότι τάφος των επιφανών ανδρών είναι κάθε τόπος και δε σώζεται το όνομά τους μόνο σε επιγραφές στην πατρίδα τους, αλλά διατηρείται η ανάμνησή τους και στις ξένες χώρες, πιο πολύ στη μνήμη και στις καρδιές των ανθρώπων, παρά στα γραπτά μνημεία και στους τάφους.